



Crna Gora
Zavod za školstvo

Broj: _____

Izvještaj o radu za 2011. godinu

1. Sektor za unapređivanje obrazovanja
2. Sektor za nastavu

Podgorica, 29. februar 2011. godine

Organizaciju Zavoda čine: **Sektor za unapređivanje obrazovanja, Sektor za nastavu i Služba za opšte poslove i finansije**. U okviru Sektora za unapređivanje obrazovanja su: *Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema i Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose s javnošću*. U okviru Sektora za nastavu su: *Odsjek za utvrđivanje kvaliteta i Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj*. U Zavodu je sistematizovano mjesta za **85** izvršilaca. Trenutno je zaposleno **65** službenika i namještenika.

I Sektor za unapređivanje obrazovanja

1. Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema

Odsjek za istraživanje i razvoj ima dvije osnovne uloge, da sprovedi analize i istraživanja u obrazovanju, i da utiče na razvoj obrazovanja.

1.1. Analize i istraživanja u obrazovanju

Analiza zastupljenosti izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji tokom 2011/12. školske godine

Zavod redovno, svake godine, prikuplja podatke, vrši analizu i izrađuje IZVJEŠTAJ o zastupljenosti pojedinih izbornih predmeta u osnovnoj školi i gimnaziji. Cilj izvještaja je da se obezbijedi uvid u sadržaj obrazovnog kurikuluma u osnovnoj školi i gimnaziji. Izvještaj za 2011/12. školsku godinu objavljen je na sajtu Zavoda za školstvo.

Analize i stručna mišljenja

Savjetnici iz Odsjeka za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema su analizirali i davali stručna mišljenja i preporuke u vezi sa implementacijom projekata NVO i ostalih institucija u oblasti obrazovanja u Crnoj Gori. U toku 2011. godine analizirani su projekti i data stručna mišljenja za sljedeće NVO: **Juventas, CEMI, ENKVIST, LGBT Forum Progres, ALFA Centar, Preavenire, SOS telefon za žene i djecu, Pravi put** itd. Takođe, data su mišljenja i urađene analize za istraživanja i projekte koje je tražilo Ministarstvo prosvjete i sporta, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Zaštitnik ljudskih i manjinskih prava, Nacionalni savjet za obrazovanje, OŠ „Branko Brinić“, OŠ „Jugoslavija“ i drugi.

1.2. Unapređivanje obrazovanja

U dijelu unapređivanja obrazovanja, zadaci Odsjeka su definisani Strateškim planom reforme obrazovanja i Oštım zakonom o obrazovanju i vaspitanju. U cilju dodatnog usmjeravanja svoje aktivnosti Odsjek je izradio plan obaveznog savjetovanja za 2011 godinu. Zadatak savjetnika je bio da realizuju savjetovanja prema Akcionom planu za 2011. godinu.

Realizacija savjetovanja

- Cilj savjetovanja je unapređivanje vaspitno-obrazovne prakse. Ciljna grupa savjetovanja su nastavnici, stručni saradnici, direktori i savjetnici/nadzornici Zavoda za školstvo. U 2011. godini je realizovano 15 savjetovanja. Teme savjetovanja, uzorak učesnika i dinamika realizacije je bila različita. Razlog za to je specifičnost i uže stručne kompetencije savjetnika koji su realizovali ovu aktivnost.
- Realizovano je 11 savjetovanja/seminara za pripremu skripti za obavezne izborne predmete koji dopunjavaju maturski standard.
- Realizovano je 6 seminara/savjetovanja za unapređivanje predmetnih programa gimnazije.

Akcioni plan za borbu protiv korupcije u oblasti obrazovanja

U okviru Akcionog plana za borbu protiv korupcije u oblasti obrazovanja za period od 01.12.2010 – 31.12.2012. godine, Zavod za školstvo ima zadatak da realizuje određene ciljeve i sprovede određene mjere. U skladu sa Strategijom borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, za period 2010 – 2014. godine i Akcionim planom za sprovođenje Strategije, Zavod za školstvo, odnosno Odsjek za istraživanje i razvoj obrazovnog sistema, je u okviru svojih obaveza:

- kreirao projekat izrade standarda znanja na svim nivoima,
- realizovao predavanje za nevladine organizacije koje se direktno ili indirektno bave obrazovanjem o korupciji u obrazovanju, i
- pripremio projekat istraživanja o mišljenju, stavovima i znanjima učenika/ca, nastavnika/ca i roditelja o raspostranjenosti i pojavnim oblicima korupcije u obrazovnim ustanovama.

Strategija obrazovanja u vanrednim situacijama

OBRAZOVANJE ZA VANREDNE SITUACIJE predstavlja podstrategiju koja je nastala kao izraz potrebe za dopunom NACIONALNE STRATEGIJE ZA VANREDNE SITUACIJE čiji je integralni dio. Cilj izrade Strategije je podizanje svijesti svih učesnika u obrazovnom sistemu Crne Gore o neophodnosti cjelovite i organizovane pripreme i reagovanja u slučaju vanrednih situacija. U saradnji sa Sektorom za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, kao organizacione cjeline Ministarstva unutrašnjih poslova, i drugim akterima u državi, treba da se na efikasan način osigura odgovor na vanredne situacije, te omogućiti kontinuitet i oporavak obrazovnog procesa u pogođenim dijelovima države. Radna grupa Zavoda za školstvo je u decembru počela sa izradom radnog dokumenta. Očekuje se da će dokument u finalnom obliku biti izrađen u prvoj polovini 2012. godine.

1.3. Predškolsko obrazovanje

▪ Program za rad sa djecom jaslenog uzrasta

Program je završen krajem 2010. godine. U 2011. godini organizovana je javna rasprava o programu. Javna rasprava je održana u Zavodu za školstvo i na javnoj raspravi su bili prisutni predstavnici svih predškolskih ustanova u Crnoj Gori. Javna rasprava je pokazala da su autori stručno koncipirali program. Na sjednici je na osnovu sugestija vaspitača, medicinskih sestara i stručnih saradnika urađena finalna verzija programa. Program je usvojen na sjednici Nacionalnog savjeta za obrazovanje. Program je postao javno važeći u 2011/12. vaspitno-obrazovnoj godini.

▪ Unapređivanje programa za predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Zavod za školstvo je formirao komisiju koja je uradila unaprijeđenu verziju predškolskog programa za rad sa djecom od 3 do 6 godina. U izradi radne verzije programa, pored članova komisije učestvovali su stručni konsultanti za pojedina područja aktivnosti. Cilj angažovanja stručnih konsultanata je bio da se principi, sadržaj i metodologija područja aktivnosti u potpunosti ispoštuju i da program ima razvojni, vaspitni i obrazovni karakter. Nakon izrade finalne verzije programa održana je javna rasprava o predloženom programu. Na javnoj raspravi su učestvovali predstavnici svih predškolskih ustanova u Crnoj Gori. Na osnovu sugestija i plenarnog usaglašavanja učesnika javne rasprave urađena je finalna unaprijeđena verzija programa. U julu 2011. godine Nacionalni savjet za obrazovanje je usvojio program. Program je postao javno važeći i počeo je da se primjenjuje u vaspitno-obrazovnoj 2011/12. godini.

1.4. Osnovnoškolsko obrazovanje

▪ Analiza i unapređivanje predmetnih programa III ciklusa osnovne škole

Nakon analize predmetnih programa *građanskog vaspitanja, istorije, geografije, biologije, biologije sa ekologijom, fizike, hemije, i albanskog jezika i književnosti*, komisija koju je

formirao Zavod za školstvo je izradila njihovu unaprijeđenu verziju. Izrada unaprijeđenih predmetnih programa je pratila važeću metodološku proceduru. U početnoj fazi je 40 odabranih osnovnih škola dobilo protokol za analizu i unapređivanje predmetnih programa. Zadatak škola je bio da organizuju sjednice stručnih aktiva pomenutih predmetnih programa na kojima bi se analizirala implementacija istih u neposrednoj školskoj praksi. Škole su morale da sugestije sistematizuju i pošalju u određenom vremenskom periodu Zavodu za školstvo na uvid. Koordinator za predmetne programe je izvršio analizu pristiglih protokola od 40 osnovnih škola. Sugestije škola je sistematizovao i predao komisiji koja je dobila zadatak da izradi unaprijeđenu verziju programa. Nakon izrade finalne unaprijeđene verzije predmetnih programa, usvojene su na sjednici Nacionalnog savjeta za obrazovanje u decembru 2011. godine.

- **Implementacija ciljeva i sadržaja zaštite potrošača u obrazovni kurikulum**

Odlukom Vlade Crne Gore ustanovljena je potreba implementiranja ciljeva i sadržaja »Zaštite potrošača« u obrazovni kurikulum. Program Zaštite potrošača je urađen u 2010. godini. Zavod za školstvo je takođe uradio pilot projekat implementacije programa u obrazovni sistem i urađena je strategija i akcioni plan o potpunoj implementaciji međupredmetnog programa u obrazovni sistem Crne Gore u periodu do 2015. godine. Na osnovu aktivnosti realizovanih u 2010. i 2011. godini, Ministarstvo prosvjete i sporta je predvidjelo nastavak realizacije projekta u 2012. godini. Osim Ministarstva prosvjete i sporta, očekuje se da će i Ministarstvo ekonomije obezbijediti sredstva za realizaciju dvogodišnjeg pilot projekta.

1.5. Gimnazija

- **Izrađene skripte za predmetne programe koji služe za dopunu maturalnog standarda**

Urađene su skripte za 10 programa koji služe za dopunu maturalnog standarda za obavezne predmete.

- **Realizacija projekta Zdravi stilovi života u gimnaziji**

Kvalitetno obrazovanje za svako dijete, kao generalni cilj reforme obrazovanja u Crnoj Gori, usmjereno je ne samo na kvalitet učeničkog znanja, nego i na kontinuiranu podršku razvoju i zaštiti svih potencijala djece – fizičkih, psihičkih, socijalnih. Zato je sveukupno zdravlje djece jednako važan cilj reforme obrazovanja, kao što je to i njihovo znanje. Činjenica je da se učenici srednjoškolskog uzrasta još uvijek nalaze u periodu burnih promjena i da su svakodnevno izloženi različitim rizicima po zdravlje, a škola nije u mogućnosti da kroz redovnu nastavu pruži podršku zdravom odrastanju. S obzirom na to da već postoje značajna iskustva na realizaciji projekta za osnovnu školu, postojao je utemeljen put za uvođenje ovog predmeta u srednje škole. Svakodnevna iskustva i problemi na koje srednjoškolci nailaze ukazuju na opravdanost potrebe za podrškom u vidu ovakvog predmeta. Nacionalni savjet za obrazovanje je imajući u vidu sve ove razloge je usvojio u julu program Zdravi stilovi života, koji bi se izučavao u I ili II razredu gimnazije. Izborni predmet će se izučavati od školske 2012/13. godine. Zavod za školstvo je uz finansijsku podršku UNDP-a je pripremio sve neophodne preduslove da se Zdravi stilovi života nesmetano mogu izučavati i da ga učenici mogu birati.

1.6. Srednje stručne škole

- **Izrada opšteobrazovnih programa srednjih stručnih škola u trogodišnjem trajanju**

Zavod za školstvo je krajem 2010. godine formirao komisije za unapređivanje predmetnih programa za srednje stručne škole u trogodišnjem trajanju, odnosno za prilagođavanje programa prema metodologiji koja je aktuelna i javno važeća. U toku 2011. godine 22 opšteobrazovna programa u trogodišnjoj srednjoj stručnoj školi su sadržajno i metodološki usklađena sa reformskim zahtjevima. Komisije koje je formirao Zavod za školstvo su u predviđenoj metodološkoj proceduri i u planiranoj dinamici rada uradile unaprijeđene verzije sljedećih predmetnih programa: Crnogorski jezik i

književnost u I, II i III razredu; Crnogorski jezik kao nematernji u I, II i III razredu; Matematika za stolare; Matematika za frizere; Engleski jezik za sva tri razreda; Informatika u II razredu; Psihologija u I razredu; Sociologija u I i u II razredu; Ekologija u I razredu, Biologija u I i u II razredu; Biologija sa ekologijom u II razredu; Hemija u I i u II razredu; Fizika u I i u II razredu; Istorija u I i u II razredu; Fizičko obrazovanje u sva tri razreda i Geografija. Nacionalni savjet je u 2011. godini usvojio unaprijedene verzije ovih programa.

▪ **Realizacija projekta Zdravi stilovi života u srednjim stručnim školama**

Zavod za školstvo je predvidio da se Zdravi stilovi života mogu izučavati u srednjim stručnim školama kao međupredmetni program. Razlog za ovu činjenicu leži u prirodi koncepcije srednjeg stručnog obrazovanja u kojem je predviđeno da izborni predmeti budu u funkciji zanimanja za koji su se učenici opredjelili. Budući da predmet Zdravi stilovi života ima multisadržinsku orijentaciju, nije se mogao izučavati kao izborni predmet. Zato će se u budućem školovanju mladih ovaj program izučavati u okviru srodnih predmeta kao što su: Biologija, Biologija sa ekologijom, Higijena, Zdrava ishrana, Psihologija, Fizičko obrazovanje i itd.

1.7. Inkluzivno obrazovanje

- **Ažurirana je baza podataka o djeci sa posebnim potrebama i utvrđivanje položaja i potreba ove djece u školama**
- **Edukacija nastavnika**

U toku 2011. godine je održan seminar u osnovnoj školi „Bajo Jojić“ u Andrijevi. Cilj seminara je bio da se pruži podrška nastavnicima i školi u implementaciji inkluzivnog obrazovanja.

- **Mobilni timovi**

Mobilni timovi pružaju podršku školama u kojima su rješenjima usmjerena djeca sa posebnim obrazovnim potrebama u odgovarajuće programe od strane lokalne komisije za usmjeravanje. Podrška se sastoji u:

- individualnom radu sa djecom sa smetnjama u razvoju,
- stručnoj pomoći članova mobilnog tima roditeljima,
- stručnoj pomoći vaspitačima, učiteljima, nastavnicima i stručnim saradnicima od strane članova mobilnog tima, i
- pomoć u izradi individualnog razvojnog obrazovnog plana (IROP-a).

Pružana je podrška svim školama koje su tražile stručnu pomoć od mobilnog tima.

2.6. Edukacija zaposlenih

U aprilu mjesecu 2011. godine savjetnici Odsjeka su edukovani za korišćenje Excela i SPSS-a, kao neophodnog preduslova za uspješno sprovođenje istraživanja u obrazovanju. Edukacija je realizovana u Upravi za kadrove. Obuku su prošli svi samostalni savjetnici Odsjeka.

2. Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose sa javnošću

U toku 2011. godine, Zavod za školstvo je objavio sljedeća izdanja:

- predškolsko obrazovanje i vaspitanje – 3 programa (*Program njege i vaspitno-obrazovnog rada sa djecom uzrasta do 3 godine, Program za područja aktivnosti u predškolskom vaspitanju i obrazovanju (od 3 do 6 godina)* i *Kraći program za područja aktivnosti u predškolskom vaspitanju i obrazovanju* – rad sa djecom godinu pred polazak u školu)
- osnovna škola – unaprijedene verzije predmetnih programa za II ciklus (predmetni programi: *Matematika, Engleski jezik, Fizičko vaspitanje, Likovna kultura, Muzička kultura, Poznavanje društva,*

Priroda i tehnika, Priroda, Priroda i društvo, Informatika i Osnovi tehnike); predmetni program *Crnogorski jezik i književnost, Crnogorski jezik kao maternji,*

- gimnazija – predmetni program za izborni predmet *Zdravi stilovi života, Crnogorski jezik i književnost, Crnogorski jezik kao maternji,*
- opšte obrazovanje u srednjim stručnim školama: *Crnogorski jezik i književnost* za trogodišnje stručne škole, *Crnogorski jezik i književnost* za četvorogodišnje stručne škole i *Crnogorski jezik kao maternji u srednjem stručnom obrazovanju.*

U okviru edicije „*Naša škola*“ pripremljena je i objavljena 1 publikacija – NAŠA ŠKOLA: Četiri situacije nastave/učenja, Od herbartizma do konstruktivizma , Kako učenik formira svoje znanje, Autonomija učenika, Blog – sredstvo izraza u nastavi jezika, Projekat: Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove.

Sve objavljene publikacije su distribuirane školama, a dostupne su i na veb sajtu *Zavoda*.

U saradnji sa Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva objavljeno je drugo izdanje Priručnika *Evropski jezički portfolio* za učenike III ciklusa osnovne škole i njegova distribucija osnovnim školama je u toku.

2.1. Odnosi sa javnošću

Tokom 2011. godine nastavljene su aktivnosti saradne sa medijima, partnerskim institucijama, osmišljavanje novog i migracija sadržaja prethodnog veb sajta Zavoda, kao i njegovo konstantno ažuriranje. U cilju promovisanja Projekta *Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove*, osmišljen je vizuelni identitet Projekta, štampan i distribuiran promotivni materijal (poster i liflet).

2.2. Saradnja sa NVO sektorom

Kao član Radne grupe resornog Ministarstva, Zavod je učestvovao u izradi akata o kriterijumima i proceduri za odabir i promovisanje aktivnosti koje sprovodi NVO sektor. Tokom 2011. godine Zavod je ostvario saradnju sa više nevladinih organizacija i realizovao aktivnosti iz svog djelokruga predviđene Strategijom saradnje Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija i Akcionim planom za njenu realizaciju za period 2009-2011. godine (Izveštaj o saradnji državnog organa sa NVO sektorom u 2011. godini dostavljen je Savjetu za saradnju Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija).

2.3. Projekti

2.3.1. Implementacija Projekta *Primjena Evropskog jezičkog portfolija u nastavi stranih jezika u Crnoj Gori*

Upotreba priručnika *Evropski jezički portfolio* je preporučena za predmetne programe stranih jezika i nastavnici koji će školske 2011/12. predavati u 7. razredu osnovne škole upoznati su sa njegovom praktičnom primjenom kroz program obuke ponuđen u Katalogu programa obuke za 2010/11. (realizovana 4 seminara *Primjena Evropskog jezičkog portfolija u 3. ciklusu osnovne škole*). Drugo izdanje Priručnika je štampano u saradnji sa Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva i odgovarajući broj primjeraka distribuiran školama.

2.3.2. Projekat *Razmjena iskustava i primjera dobre prakse među obrazovnim sistemima Republike Slovenije i Crne Gore*

U okviru Međunarodne razvojne saradnje – bilateralna tehnička pomoć Republike Slovenije, realizovan je Projekat *STUDIJSKE POSJETE – Razmjena iskustava i primjera dobre prakse među obrazovnim sistemima Republike Slovenije i Crne Gore*.

Projekat je osmišljen sa ciljem jačanja administrativnih kapaciteta zaposlenih u Zavodu za školstvo i školama u Crnoj Gori i zaposlenih u srodnim institucijama u Republici Sloveniji.

U periodu od 19. do 23. aprila 2011. godine realizovana je I faza Projekta koja je podrazumijevala studijsku posjetu crnogorske delegacije – predstavnika Zavoda za školstvo, institucijama iz oblasti obrazovanja u Republici Sloveniji.

Realizacija II faze Projekta podrazumijevala je uzvratnu posjetu slovenačke delegacije crnogorskim institucijama obrazovanja.

Predstavnici slovenačke delegacije su 25. oktobra 2011. godine u Zavodu za školstvo predstavili svoj obrazovni sistem i razgovarali sa predstavnicima crnogorskih obrazovnih institucija o više programskih zadataka: praćenje, analiza i razvoj obrazovnog sistema; mjere neophodne za razvoj pojedinih nivoa obrazovanja, primjena novih nastavnih tehnologija; realizacija nastave izbornih predmeta; eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada i sistem kontinuiranog profesionalnog razvoja nastavnika.

2.3.3. Ostale aktivnosti

Pružanje logističke podrške prilikom prezentovanja svih aktivnosti Zavoda. Organizacija seminara sa ciljem predstavljanja projekata i pojedinih aktivnosti Odsjeka.

Učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima:

1. Konferencija o promociji preduzetništva i obuci nastavnika u zemljama Jugoistočne Evrope, 13-15. jula 2011, Istanbul,
2. Seminar *Primjena evropskog jezičkog portfolija na nivou škole*, 19-20. maj 2011, Grac, Austrija,
3. Završna konferencija trećeg srednjoročnog programa Evropskog centra za moderne jezike, 29. septembar - 2. oktobar 2011, Grac, Austrija.

Učešće u radnim grupama:

- za izradu Strategije osnovnog obrazovanja i vaspitanja i Akcionog plana (2011-2017),
- *Radna grupa III – Vlada i civilno društvo* - Nacionalna konvencija o evropskoj integraciji Crne Gore (NKEI); NKEI je realizovan od strane NVO Evropski pokret u Crnoj Gori u saradnji sa Slovačkom asocijacijom za spoljnu politiku, uz podršku Ministarstva vanjskih poslova Republike Slovačke i SLOVAKAID-a i uz učešće Vlade i Skupštine Crne Gore,
- za izradu akta o kriterijumima i proceduri za odabir i promovisanje aktivnosti koje sprovodi NVO sektor, od strane državnih institucija nadležnih za poslove obrazovanja i vaspitanja,
- za implementaciju Nacionalnog kvalifikacionog okvira,
- za Pružanje podrške Nacionalnom savjetu za održivi razvoj (unapređivanje i dorada ciljeva iz obrazovanja u Nacionalnoj strategiji održivog razvoja),
- Izvještavanje - „Izvještaj o realizovanim aktivnostima u oblasti održivog razvoja sa posebnim osvrtom na životnu sredinu u obrazovnom sektoru – Crna Gora ekološka država”
- za praćenje realizacije Strategije za cjeloživotno preduzetničko obrazovanje 2008-2013.

Koordinacija:

- projekti Savjeta Evrope (Evropski centar za moderne jezike, Program obuke *Pestalozzi*, Projekat *Jezici u obrazovanju, jezici za obrazovanje*),
- Projekat „Izrada udžbenika za predmetni program Ruski jezik za osnovnu školu” u saradnji sa Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva, NVO Udruženje nastavnika i profesora ruskog jezika uz podršku MPiS, Državnog Instituta ruskog jezika A.S. Puškin i uz finansijsku podršku Fonda „Ruski mir“.
- program participacije UNESCO,
- apliciranja za JICA projekte (Japanska tehnička pomoć),
- CORDIS program Evropske komisije- FP7 – teme Nauka u društvu (SiS),
- NSO Balkan project – Razvoj programa za liderstvo u obrazovanju.

Prevođenje materijala za Evropski centar za moderne jezike, međunarodne organizacije, stručnih tekstova i projektnih prijedloga za potrebe ostalih odsjeka.

Komunikacija sa institucijama i tijelima Savjeta Evrope (Evropski centar za moderne jezike i Sektor za jezičku politiku), realizacija i praćenje aktivnosti na projektima Savjeta Evrope, izvještavanje o aktivnostima, priprema i prosljeđivanje informacija o međunarodnim konferencijama i seminarima, pružanje tehničke podrške u realizaciji određenih programa i priprema informacija za veb sajt.

II Sektor za nastavu

3. Odsjek za kontinuirani profesionalni razvoj

Programski cilj 1: Podržati nastavnike, direktore, pomoćnike direktora i stručne saradnike za unapređenje implementacije reformskih rješenja. – Na osnovu procjene potreba na već utvrđene načine, pri čemu je primjena ključnih segmenata tekuće obrazovne reforme još uvijek najvažniji, i u skladu sa raspoloživim sredstvima, izdvojeni su prioritetni ciljevi, odnosno programi obuke koje je *Zavod za školstvo/Odsjek za KPR* realizovao tokom 2011. godine. To su: *Teorijske osnove kurikulumu i predmetni programi, planiranje, metode i ocjenjivanje i procjenjivanje u nastavi (za nastavnike opšteobrazovnih predmeta u SSŠ), Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi (predmetna nastava), Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji, Nastava maternjeg jezika i književnosti u II i III ciklusu devetogodišnje osnovne škole, Praćenje i posmatranje djece, Građansko obrazovanje, Mentorstvo nastavniku pripravniku, Interaktivna obuka – program za trenere, Program obuke za primjenu evropskog jezičkog portfolija, Podrška programima iz Kataloga 2011/12, Identifikacija i rad sa darovitim učenicima, Podrška PRNŠ-u, Implementacija PRNŠ-a u srednje stručne škole i Program za obuku rukovodilaca obrazovno-vaspitnih ustanova*. Programe obuke za 2011. godinu predložio je i usvojio *Odsjek za KPR*, kao i kolegijum *Zavoda za školstvo*.

Iz objektivnih razloga tokom godine (2011) smanjen je planirani broj programa obuke, pa su programi: *Komunikativna metoda u nastavi engleskog jezika* (odgovorna osoba: Željko Korać), *Nastava biologije u III ciklusu...*, (odgovorna osoba: mr Ljiljana Subotić), *Kako izgraditi odnose povjerenja* (odgovorna osoba: Vidosava Kaščelan), *Dramska i scenska pedagogija* (odgovorna osoba Dušanka Popović), prebačeni za 2012. godinu. U 2012. godini nastaviće se sa realizacijom sljedećih programa obuke: *Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji* (odgovorna osoba: Vidosava Kaščelan), *Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi* (po predmetima, osnovna škola, odgovorna osoba Nataša Gazivoda) i *Identifikacija i rad sa darovitim učenicima* (odgovorna osoba: Nađa Luteršek). Dio sredstava je, kao i prethodnih godina, opredijeljen kao podrška sistemu profesionalnog razvoja nastavnika na nivou škole, odnosno data je mogućnost školama da, u skladu sa sopstvenom procjenom potreba, odaberu programe obuke za svoje nastavnike (vidjeti **tabelu 1**), gdje su posebno označeni.

Plan obuke nastavnika **redukovan je** u skladu sa smanjenjem budžeta naše institucije za 2011. godinu. U tom smislu najviše sati obuke namijenjeno je nastavnicima osnovnih škola proporcionalno njihovom broju, zatim nastavnicima gimnazija i nastavnicima u predškolskim ustanovama. Realizovan je i jedan dio programa obuke koje je *Komisija Zavoda za školstvo*, prilikom akreditacije programa stručnog usavršavanja nastavnika pristiglih na objavljeni konkurs, procijenila kao važne za obrazovnu reformu koja je toku i u tom smislu opredijelila sredstva za njihovu realizaciju.

U **tabeli 2** prikazani su programi obuke realizovani od strane drugih organizacija i institucija, za koje su nam autori programa, u skladu sa *Pravilnikom o programu i organizaciji oblika stručnog usavršavanja nastavnika* (Sl. list RCG, br. 20/04) dostavili izvještaje.

Seminari se realizuju regionalno, u školama, što značajno smanjuje troškove obuke. Škola-domaćin obezbjeđuje prostoriju i potrebnu tehniku i stara se da se kompletan proces odvija po planu (pauze za osvježanje i obrok i sl.). Seminare u organizaciji Zavoda za školstvo, Zavod u potpunosti finansijski pokriva.

Program ***Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi po predmetima*** nastavak je već započete obuke nastavnika većinom posvećen nastavnica predmetne nastave. Teme realizovane tokom prethodnog programa obuke obrađene su u odnosu na specifičnosti samih predmeta: razmatrani su najbolji načini procjenivanja i ocjenjivanja učenika za pojedine oblasti predmeta, mogućnosti formativne i sumativne procjene i ocjene znanja, načini praćenja i vrednovanja učeničkih znanja, vrste vježbi, metode i tehnike vjerodostojnog ocjenivanja, kontinuirano praćenje rada i napredovanja učenika, registrovanje podataka i zapažanja i druge važne pojedinosti i sl. Realizovano je ukupno 22 jednodnevna seminarra za 495 nastavnika različitih predmeta.

Program obuke ***Teorijske osnove kurikuluma i predmetni programi, planiranje, metode i ocjenjivanje i procjenjivanje u nastavi*** namijenjen je profesorima opšte-obrazovne grupe predmeta u srednjim stručnim školama. Dvodnodnevni program obuke obuhvata analizu teorijske zasnovanosti nastavno-ciljnih programa, analizu njihove strukture, način planiranja i ocjenjivanja u skladu sa izmjenama, kao i nastavnim metodama koje takvom pristupu najviše odgovaraju. Realizovano je 8 seminarra za 199 nastavnika opšteobrazovnih predmeta iz svih srednjih stručnih škola u Crnoj Gori.

U toku 2011. godine u skoro svim gimnazijama i srednjim školama u Crnoj Gori u kojima se realizuju gimnazijski programi realizovani su jednodnevni seminarri pod nazivom ***Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji***. Ciljevi seminarra bili su: dalje jačanje kompetencija nastavnika, posebno u oblastima primjene interaktivnih metoda nastave/učenja, planiranja nastave, procjenjivanja i ocjenjivanja postignuća učenika, kao i boljeg motivisanja učenika u nastavnom procesu, snaženje ideje profesionalnog razvoja na nivou škole, podsticanje aktivnosti razmjene iskustava unutar škole u cilju stvaranja škole kao organizacije koja uči i afirmacije cjeloživotnog učenja i afirmacija pozitivnih iskustava iz prakse i uključivanje što većeg broja nastavnika koji su pohađali određeni broj seminarra, posebno seminare za trenere, u proces obuke. Nakon toga upućen je poziv svim profesorima gimnazija da se, kao treneri, sa prezentacijom sopstvenih primjera dobre prakse, uključe u realizaciju radionica za svoje kolege. Veliki broj profesora odazvao se našem pozivu, pa je 30 profesora različitih struka, uz našu podršku, pripremalo i uspješno realizovalo radionice (vidjeti prilog 1). Održano je 16 jednodnevnih seminarra, a pohađalo ih je 413 gimnazijskih profesora svih predmeta.

Program ***Nastava maternjeg jezika i književnosti u II i III ciklusu osnovne škole*** realizovan je u okviru tri jednodnevna seminarra za nastavnike uključene u *Projekat Kako učenicima pomoći da uspješno stvaraju usmene i pisane, umjetničke i neumjetničke tekstove*, što znači da je njihov prvobitno planirani broj

značajno smanjen. Tri jednodnevna seminarra pohađalo je ukupno 43 nastavnika jezika i književnosti iz 13 osnovnih škola.

Modul **Politička filozofija** u okviru obuke nastavnika građanskog vaspitanja iz D i E škola realizovan je tokom 2011. godine. za nastavnike ovih škola. Realizovana su dva seminarra za 53 nastavnika.

Program **Posmatranje u cilju praćenja dječijeg razvoja** obuhvata četiri radionice kroz koje se učesnici upoznati sa značajem procesa posmatranja dječijeg ponašanja, načinima praćenja dječijeg razvoja i bilježenja važnih podataka o tome. Program je realizovan na dva punkta (Podgorica i Bijelo Polje) i obuhvatio je predstavnike većeg broja vrtića. Dva jednodnevna programa obuke pohađalo je ukupno 56 vaspitača.

Program **Mentorstvo nastavniku pripravniku** realizovan je za nastavnike mentore u procesu i pohađalo ga je ukupno 34 nastavnika tokom jednog trodnevnog seminarra (između svakog dana seminarra pravljena je određena pauza pa su nastavnici primjenjivali naučeno i tokom sljedećeg dana razmjenjivali iskustva).

Program obuke za primjenu evropskog jezičkog portfolija realizovan je tokom četiri jednodnevna seminarra za 129 nastavnika. Program **Vaspitač u osnovnoj školi**, namijenjen nastavnicima predškolskog vaspitanja koji rade u školama, realizovan je tokom jednog jednodnevnog seminarra za 36 vaspitačica iz cijele Crne Gore. **Program za obuku rukovodilaca obrazovno-vaspitnih ustanova** realizovan je po planu za novoimenovane direktore (19).

Tokom 2011. godine ukazala se potreba za realizacijom još nekih programa obuke, pa su u organizaciji Zavoda za školstvo, a uz finansijsku podršku Ministarstva prosvjete i sporta realizovani programi *Crnogorski jezik u nastavi*, *Matematika za učitelje* i *Jačanje svijesti o korupciji u obrazovanju*.

Tabela 1: Realizovani programi obuke, broj učesnika i broj seminarra u periodu januar–decembar 2011. u organizaciji Zavoda za školstvo.

Program	Broj nastavnika/direktora	Broj seminarra
Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi (po predmetima)	495	22
Kompetencije nastavnika u reformisanoj gimnaziji	413	16
Teorijske osnove kurikuluma i predmetni programi, planiranje, metode i ocjenjivanje i procjenjivanje u nastavi (za nastavnike opšteobrazovnih predmeta u SSS)	199	8
Interaktivna obuka – program za trenere	69	3
Građansko obrazovanje – politička filozofija	53	2
Program obuke za primjenu evropskog jezičkog portfolija	129	4
Korišćenje Putokaza (podrška PRNŠ-u)	22	1
Razumijevanje adolescenta u učionici – uloga nastavnika (podrška PRNŠ-u)	23	1
Razvoj kritičkog mišljenja (RWCT) (podrška PRNŠ-u)	74	4
Metode i tehnike nastave/učenja (podrška PRNŠ-u)	32	1
Inkuzivno obrazovanje u osnovnoj školi	25	1
Program za obuku rukovodilaca obrazovno-vaspitnih ustanova	19	6

Profesionalni razvoj na nivou škole	53	2
Rješavanjem konflikta do međusobnog razumijevanja	46	2
Ljudska i dječja prava	18	1
Matematika za učitelje	210	7
Posmatranje u cilju praćenja dječjeg ravoja	56	2
Vaspitač u osnovnoj školi	36	1
Nastava maternjeg jezika i književnosti u II i III ciklusu osnovne škole	43	3
Mentorstvo nastavniku pripravniku	34	1
Jačanje svijesti o korupciji u obrazovanju	93	4
Crnogorski jezik u nastavi	2650	41
UKUPNO	4792	133

Tabela 2: Realizovani programi obuke, broj učesnika i broj seminara u periodu januar–decembar 2011. godine u organizaciji drugih institucija, organizacija i pojedinaca

Program	Broj nastavnika/direktora	Broj seminara
Inkluzivno obrazovanje – vrtić po mjeri djeteta (JPU „Đina Vrbica“)	31	1
Dramska i scenska pedagogija (JPU „Đina Vrbica“)	24	1
Rad sa nadarenom djecom (OŠ „Ratko Žarić“)	31	1
Kooperativno učenje (OŠ „Jugoslavija“, Bar)	29	1
Indeks za inkuziju (FAKT - Fond za aktivno građanstvo, organizator NVO Djeca Crne Gore)	44	2
Obuka za primjenu udžbenika <i>Discover English</i> (Izdavačka kuća Longman i Zavod za udžbenike i nastavna sredstva)	13	1
Zdravi stilovi života (UNDP)	84	4
Aktivno učenje/nastava (supervizuijski seminar) (Crveni krst)	15	1
MENSA NTC sistem učenja – razvoj kreativnog i funkcionalnog razmišljanja i efikasnog učenja (OŠ „Blažo Jokov Orlandić“, Bar; JPU „Ljubica Jovanović Maše“, Budva)	59	2
Škola bez nasilja: ka sigurnom i podsticajnom školskom okruženju (<i>Forum pedagoga Crne Gore</i>)	78	4
Organizacija fizičkog vaspitanja u prostoru radne sobe i dvorišta (JPU „Ljubica Jovanović Maše“, Budva, JPU „Vukosava Ivanović Mašanović“ Bar, i JPU „Solidarnost“ Ulcinj)	44	2
Procjenjivanje i ocjenjivanje u nastavi (SMŠ u Pdgorici)	28	1
Istraživanje humanitarnog prava (Crveni krst)	20	1
UKUPNO	500	23

Međunarodni seminari (Savjet Evrope). – Zavod za školstvo, Odsjek za KPR i Odsjek za međunarodnu saradnju i odnose s javnošću, intenzivirali su saradnju sa *Savjetom Evrope* na polju učešća nastavnika u

programima obuke koji su im namijenjeni: *Pestaloci program* i programi *Evropskog centra za moderne jezike Savjeta Evrope* u Gracu. Jedan od preduslova za praćenje seminara jeste znanje stranog jezika na kojem se seminar odvija.

Crna Gora je u posljednje tri godine (2009, 2010, 2011) značajno povećala učešće nastavnika na seminarima ***Pestaloci programa***, najviše zahvaljujući inkorporiranju ove djelatnosti u PRNŠ sistem. Naime, organizovana je radionica na kojoj je koordinatorima za profesionalni razvoj iz svih škola u Crnoj Gori, predstavljen ***Pestaloci program*** Savjeta Evrope, kao i način apliciranja za pohađanje seminara, podijeljen promotivni materijal (poster, liflet i dr.), i učesnici upućeni da istu prezentaciju urade u svojim školama. Nakon toga, nastavnici su počeli i sami da se javljaju za učešće na ovim seminarima.

Tabela 3: Učešće nastavnika i predstavnika obrazovnih institucija na seminarima Savjeta Evrope u 2011. godini.

Naziv seminara	Ime i prezime učesnika	Mjesto	Vrijeme
Jezici manjina, koletarelni jezici i bi-/plurilingvalno obrazovanje	<i>Biljana Milatović</i> Filozofski fakultet, Nikšić	Grac, Austrija	od 16. do 18. februara 2011.
Okvir za pluralistički pristup jezicima i kulturama (CARAP)	<i>Dragiša Vukotić,</i> OŠ „Luka Simonović“, Nikšić	Grac, Austrija	od 23. do 25. februara 2011.
Razvoj vještina za upotrebu ICT u nastavi jezika (DOTS)	<i>Marina Simović,</i> Gimnazija „Miloje Dobrašinović“, Bijelo Polje	Grac, Austrija	od 10. do 12. marta 2011.
Programi mobilnosti za plurilingvalno i interkulturalno obrazovanje – oruđe za nastavnike jezika (PluriMobil)	<i>Tatjana Jakanović</i> Srednja medicinska škola, Podgorica	Grac, Austrija	od 22. do 24. marta 2011.
Interkulturalno obrazovanje u praksi: pedagoška iluzija ili realnost?	<i>Vidosava Kaščelan</i> Zavod za školstvo, Podgorica	Ljubljana, Slovenija	od 7. do 9. aprila 2011.
<i>Primjena Evropskog jezičkog portfolija na nivou škole</i>	<i>Nataša Perić</i> Zavod za školstvo, Podgorica	Grac, Austrija	od 19. do 21. maja 2011.
Evropski centar za moderne jezike: konferencija o rezultatima programa <i>Podrška stručnjacima u oblasti jezika</i>	<i>Nataša Perić</i> <i>Danijela Đilas</i> Zavod za školstvo	Austrija, Grac	od 29. septembra do 1. oktobra 2011.
<i>Promocija efektivnog učenja: Kolaborativne nastavne metode, istraživačko, problemsko podučavanje i učenje</i>	<i>Vanja Rojević</i> OŠ „Đoko Prelević“, Ubli	Larnaka, Kipar	od 11. do 14. oktobra 2011.
<i>Obrazovanje za sprečavanje nasilja u školama</i>	<i>Dušanka Samardžić</i> <i>Sava Kovačević</i> OŠ „Oktoih“, Podgorica	Strazbur, Francuska	od 29. novembra do 2. decembra 2011.

Baza podataka o realizovanim seminarima na polugodišnjem i godišnjem nivou još uvijek se ažurira u Word-u.

Programski cilj 2: Obezbijediti ponudu i mogućnost izbora programa stručnog usavršavanja nastavnika u potpunosti je realizovan. U skladu sa procedurom izabrani su programi obuke i

objavljen *Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika za školsku 2011/12. godinu*, sa 46 novih programa obuke nastavnika.

Programski cilj 3: Praćenje i podrška PRNŠ sistema realizovan je kroz savjetovanja grupnog i pojedinačnog tipa. U cilju praćenja i podrške implementacije profesionalnog razvoja na nivou škole u periodu od 14. do 28. oktobra 2011. godine savjetnica Nađa Luteršek realizovala je tri savjetovanja za PRNŠ koordinate škole i to u Bijelom Polju, Beranama i Rožajama. Mr Ljiljana Subotić realizovala je dva savjetovanjima u periodu 14. do 21. oktobra 2011. godine sa koordinatorima za PRNV i PRNŠ škole D i E u Budvi i Podgorici. Ostali savjetnici realizovali su pojedinačna savjetovanja sa predstavnicima škola čiji su koordinatori za profesionalni razvoj na nacionalnom nivou.

Koordinatorica za profesionalni razvoj u gimnazijama Vidosava Kaščelan održala je savjetovanje 22. februara 2011. godine, a prisustvovalo je 15 predstavnika škola. Na savjetovanju su predstavljene dosadašnje aktivnosti na realizaciji planova PRNŠ-a u školama i analizirane potrebe za profesionalnim razvojem za naredni period.

Programski cilj 4: Tokom 2011. godine Zavod/Odsjek za KPR nastavio je sa formiranjem tima **trenera** kako bismo imali kompetentne nastavnike i predstavnike drugih obrazovnih institucija kada je posao voditelja interaktivne obuke u pitanju. U tom cilju realizovana su tri četvorodnevna seminara za 69 polaznika, kao i tri licenciranja trenera u skladu sa procedurom Zavoda za školstvo. U prilogu 1 (Tabela: Realizatori interaktivne obuke/treneri u organizaciji i uz podršku Zavoda za školstvo, 2011) dat je pregled trenera koji su realizovali obuku nastavnika tokom protekle godine.

Programski cilj 5: Istraživanja i analize iz oblasti prof. razvoja kod nas i u svijetu i unapređenje sistema profesionalnog razvoja nastavnika je djelimično realizovan. Savjetnici Odsjeka za KPR intenzivno su učestvovali u aktivnostima na izradi modela licenciranja i relicenciranja nastavnika kojim je rukovodilo MPS, kao i obradi podataka za evaluaciju PRNŠ sistema na nacionalnom nivou.

Programski cilj 6: Unaprijediti saradnju sa institucijama koje realizuju obuku nastavnika realizovan je u dijelu saradnje sa međunarodnim institucijama, NVO i Univerzitetom Crne Gore - kada je obuka nastavnika u pitanju. U Tivtu je 28. i 29. septembra 2011. godine u realizovan radni sastanak na temu *Saradnja sa Filozofskim fakultetom – profesionalni razvoj nastavnika*. Učesnici skupa bili su predstavnici Filozofskog fakulteta, Ministarstva prosvjete i sporta, Zavoda za školstvo, škola i predškolskih ustanova, a teme su bile: potrebe i mogućnosti profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori, akreditovani programi stručnog usavršavanja, nastavničke kompetencije i programi stručnog usavršavanja, mogućnosti intenzivnije ponude programa od strane fakulteta koji obrazuju nastavnike, unapređenje institucionalne saradnje, prijedlog narednih koraka, konkretnih aktivnosti i akcionog plana. Sastanak se odvijao kroz prezentacije, diskusije i radionice, a svi učesnici su aktivno učestvovali u radu iznoseći korisne prijedloge i pokrećući zanimljive rasprave.

Što se tiče NVO nastavili smo intenzivnu saradnju sa *NVO Nansen dijalog centar Crne Gore* u okviru projekta *Obrazovne institucije implementiraju obrazovanje za mir*.

Takođe, nastavljena je saradnja sa institucijama na međunarodnom nivou, posebno sa Savjetom Evrope, pa je naša nastavnica Dragana Radoman koja je u okviru Pestaloci programa pohađala obuku za trenere osmislila program obuke *Rješavanjem konflikata do međusobnog razumijevanja* i realizovala ga za nastavnike u svojoj školi (OŠ „Radoje Čizmović“) i, uz podršku Zavoda za školstvo, za PRNŠ koordinate iz opštine Nikšić na istu temu.

Programski cilj 7: Uraditi i usvojiti strateška dokumenta za naredni period realizovan je djelimično jer je strategija osnovnog obrazovanja za period 2012-2017. godina upravo donesena, pa će se 2012. godine nastaviti rad na izradi startegije profesionalnog razvoja nastavnika sa kojom je Odsjek za KPR počeo još 2010. godine, s obzirom na to da je prethodna strategija (2005-2009) istekla.

Programski cilj 8: Unaprijediti kapacitete zaposlenih u Odsjeku za KPR realizovan je u skladu sa mogućnostima institucije.

Tabela 4: Učešće savjetnika iz Odsjeka za KPR na konferencijama, seminarima, studijskim posjetama i dr.

Ime i prezime	Konferencija/seminar/radionica	Datum i mjesto	Finasijer
dr Dušanka Popović	Torino Process: Learning from evidence	Torino, Italija 10. i 11. maja 2011.	Evropska trening fondacija (ETF)
	Kvalitetno obrazovanje	Bjelašnica, Bosna 20. do 23. avgusta 2011.	COI, BiH Zavod za školstvo
	Prvi regionalni radni sastanak – projekat obrazovne institucije implementiraju obrazovanje za mir	Crna Gora, Ulcinj 1. do 3. jula 2011.	NVO Nasen dijalog centar Crna Gora
	Saradnja sa Filozofskim fakultetom – profesionalni razvoj nastavnika	Crna Gora, Tivat 28. i 29. septembra 2011. godine	Zavod za školstvo
	Drugi regionalni radni sastanak u okviru projekta <i>Obrazovne institucije implementiraju obrazovanje za mir.</i>	Crna Gora, Tivat 4. do 6. novembra 2011.	NVO Nasen dijalog centar Crna Gora
	Evaluacijski sastanak u odnosu na projekat <i>Obrazovne institucije implementiraju obrazovanje za mir</i>	Srbija, Novi Sad 2. decembar 2011.godine	NVO Nasen dijalog centar Crna Gora
mr Ljiljana Subotić	Studijska posjeta – obrazovne institucije u Holandiji	Holandija, Oktobar 2011.	Ministarstvo prosvjete i sporta
	Kvalitetno obrazovanje	Bjelašnica, Bosna 20. do 23. avgusta 2011.	COI, BiH Zavod za školstvo
	Seminar: regionalne politike i programi za inkluzivno obrazovanje i obuku	Torino, Italija 4. u 5. april 2011.	Evropska trening fondacija (ETF)
	Sastanak upravnog odbora Evropskog centra za moderne jezike	Austrija, Grac Oktobar 2011.	Zavod za školstvo
Nataša Gazivoda	Studijska posjeta – obrazovne institucije u Holandiji	Holandija, 2011.	Ministarstvo prosvjete i sporta
Nađa Luteršek	Studijska posjeta – Razmjena iskustava i primjera dobre	Ljubljana, Slovenija	MIP RS, Bilateralna

	prakse među obrazovnim sistemima republike slovenije i Crne Gore	19. do 23. aprila 2011.	tehnička podrška Republike Slovenije Crnoj Gori
	Kvalitetno obarzovanje	Bjelašnica, Bosna 20. do 23. avgusta 2011.	COI, BiH Zavod za školstvo
Vidosava Kaščelan	Studijska posjeta Sagledavanja sistema obrazovanja u Engleskoj i sagledavanju strukture i primjene njihovog Nacionalnog kvalifikacionog okvira	Engleska 27. marta do – 3. aprila 2011.	IPA III
	Završna konferencija Nacionalni okvir kvalifikacija i obezbjeđivanje kvaliteta u obrazovanju	Crna Gora, POdgorica 13.april 2011.	IPA III
	Radionice za razvoj Crnogorskog kvalifikacionog okvira (CKO) Obuka za korišćenje sajta za CKO	Crna Gora, Podgorica 24. i 25.mart 2011. 18. mart 2011.	IPA III
	Regionalni skup Mreze za građansko obrazovanje za Jugoistocnu Evropu	Francuska, Strazbur 24. i 25.novembar 2011.	Savjet Evrope
	Osiguranje kvaliteta u obrazovanju	Crna Gora, Miločer 9. do 10. maj 2011.	GIZ, CSO
	Programi obuke za razvoj karijere:	Crba Gora, Podgorica 26. do 28. januara 2011. i 7. i 8.april 2011.	IPA III
	Konferencija: Razvoj karijerne orijentacije	2. 5 - 6.maj 2011. Podgorica,	IPA III
	Istrazivanje humanitarnog prava - regionalna konferencija koordinatora	26 - 29. april 2011. Skoplje	Međunarodni komitet Crvenog krsta
	Savremeni modeli obrazovanja i učenja odraslih	Crna Gora, Podgorica 20. maj 2011.	
	Interkulturalno obrazovanje, Pestolaci program	Slovenija, Ljubljana 6. do 9.aprila 2011.	Savjet Evrope
	Promocija socijalne inkluzije	Makedonijija, Ohrid 24. do 26. oktobra 2011.	Evropska trening fondacija (ETF)

Programski cilj 9: Izdavaštvo – informisati prosvjetnu i drugu javnost o aktivnostima na planu profesionalnog razvoja nastavnika u Crnoj Gori realizovan je uz određena skraćena i odlaganja za narednu godinu. Redovno je izlazio časopis *Profesionalni razvoj nastavnika u Crnoj Gori* (br. 7, jun 2011, i br. 8, decembar 2011). Naš časopis je zahvaljujući *Centralnoj narodnoj biblioteci* sa Cetinja, dobio ISSN broj (međunarodni standardni broj za serijske publikacije) koji zajedno sa naslovom serijske publikacije služi za njenu identifikaciju na internacionalnom nivou. Dobijanjem ISSN broja naš časopis ulazi u Međunarodnu ISSN bazu čije je sjedište u Parizu.

Regionalne prezentacije PRNŠ događaja u školama realizovane su tokom PRNŠ savjetovanja, mada smatramo da ih treba realizovati i kao odvojene događaje.

Ažuriranje elektronske baze podataka o svojim školama (PRNŠ) – Savjetnici *Odsjeka za KPR* formiraju i vode sopstvene baze podataka o školama za koje su nacionalni koordinatori.

4. Odsjek za utvrđivanje kvaliteta

5. Odbor za opšte obrazovanje

Tokom 2011. godine održano je 9 sjednica Odbora za opšte obrazovanje. Odbor je utvrdio sljedeće prijedloge (prijedloge potom usvojio Nacionalni savjet za obrazovanje:

- 9 izmjena predmetnih programa za osnovno vaspitanje i obrazovanje,
- 1 predmetni program za izborni predmet u gimnaziji,
- 2 predmetna programa za osnovnu školu,
- 21 predmetni program za trogodišnje srednje stručne škole,
- 1 predmetni program za fakultativnu nastavu u osnovnoj školi,
- 3 predmetna programa za osnovno muzičko i baletsko obrazovanje,
- 8 predmetnih programa za korisnike ustanove Dnevni centar,
- 3 programa za predškolske ustanove,
- 1 program za privatne predškolske ustanove,
- prijedloge opšteg dijela obrazovnog programa za osnovno obrazovanje, gimnaziju i srednje stručno obrazovanje,
- Nastavni plan za dnevne centre,
- 29 udžbenika i priručnika za nastavnike/ce za osnovno obrazovanje,
- 8 udžbenika za izborne predmete u gimnaziji,
- Priručnik za pomoć u radu sa djecom sa posebnim potrebama,
- 9 udžbenika za redovne predmete u gimnaziji,
- 1 udžbenik i priručnik za nastavnike/ce za izborne predmete u osnovnom obrazovanju,
- spisak udžbenika i nastavnih sredstava za školsku 2011/12. godinu.

DIREKTOR

Pavle Goranović